

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده حقوق و علوم سیاسی

مقایسه حقوق و تعهدات طرف های اعتبار اسنادی در
قانون تجارت متحدالشکل ایالات متحده امریکا (UCC) با
مقررات متحدالشکل اتاق بازرگانی بین المللی (UCP600)

رشته حقوق خصوصی

مقطع کارشناسی ارشد

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده حقوق و علوم سیاسی

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر کورش کاویانی

۱۳۸۷ / ۲ / ۳

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر علیرضا مسعودی

نگارنده:

هدی کاشانی زاده

نیمسال دوم سال تحصیلی ۸۶-۸۷

اسکا

۹۵۵۰۷

تقدیم به مادر فداکار،

پدر بزرگوار

و

برادر مهربانم

و تقدیم به همسر عزیزم که وجود پرمهرش گرمی بخش زندگی ام است.

تقدیر و تشکر

بر خود لازم می‌دانم از استادان محترم راهنما و مشاور که در تمام مراحل انجام این تحقیق از راهنمایی‌ها و نظرات ارزنده و بی‌دریغ ایشان بهره‌برده‌ام، کمال سپاس و تشکر را داشته باشم.

چکیده

اعتبار اسنادی به عنوان رایج ترین و پیچیده ترین روش پرداخت در سطح تجارت بین الملل شناخته شده است و همین امر اهمیت بررسی و شناخت حقوق حاکم بر آن را آشکار می سازد.

این تحقیق، با موضوع حقوق و تعهدات طرف های اعتبار اسنادی در مقررات متحدالشکل اتاق بازرگانی بین المللی (UCP600) و قانون تجارت متحدالشکل ایالات متحده امریکا (UCC)، در چهار فصل به بررسی حقوق و تعهدات طرف های اعتبار اسنادی پرداخته است؛ در فصل اول کلیات، در فصل دوم حقوق و تعهدات متقاضی در برابر سایر طرف ها، در فصل سوم حقوق و تعهدات بانک ها در برابر یکدیگر و در فصل چهارم حقوق و تعهدات ذی نفع در برابر بانک ها بررسی شد. هدف از این تحقیق درک بهتر مقررات عرف ها و رویه های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP600) که حاکم بر اعتبارات اسنادی صادره از سوی بانک های ایرانی است، از طریق مقایسه ی آن با مقررات قانون تجارت متحدالشکل ایالات متحده امریکا می باشد (چرا که قانون اخیرالذکر در زمینه ی اعتبارات اسنادی از قوانین مهم و ارزنده ی ملی محسوب می شود)، تا از این طریق نقاط قوت و ضعف آن کشف و در جهت تکمیل آن از طریق تهیه و تدوین قوانین و مقررات ملی اقدام شود. آن چه که از این تحقیق نتیجه شد آن است که به طور کلی قانون تجارت متحدالشکل ایالات متحده امریکا در زمینه ی اعتبارات اسنادی در مقایسه با عرف ها و رویه های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP600) از غنای بیشتری برخوردار است؛ این قانون نه تنها از مقررات روزآمد عرف ها و رویه های متحدالشکل اعتبارات اسنادی در جهت تکمیل خود بهره برداری نموده، بلکه به منظور پاسخ گویی به نیازهای حقوقی موجود در عرصه ی تجارت در ایالات متحده نیز احکام لازم را در نظر گرفته است.

واژگان کلیدی:

اعتبار اسنادی، قانون تجارت متحدالشکل - اعتبارنامه ها، عرف ها و رویه های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP600)

فهرست عنوان های اصلی

صفحه	عنوان
۶	مقدمه
۹	فصل یکم: کلیات
۹	مبحث یکم: چارچوب و ویژگی های تحقیق
۹	گفتار یکم: تبیین دقیق موضوع و چارچوب تحقیق
۱۰	گفتار دوم: تعریف مفاهیم و واژگان اختصاصی
۱۱	گفتار سوم: سؤالات تحقیق
۱۱	گفتار چهارم: اهمیت و هدف تحقیق
۱۲	گفتار پنجم: سوابق و مشکلات تحقیق و روش تجزیه و تحلیل
	مطالب
۱۳	گفتار ششم: تقسیم مطالب
۱۳	مبحث دوم: تاریخچه
۱۳	گفتار یکم: سیر تاریخی اعتبارات اسنادی
۱۶	گفتار دوم: سیر تاریخی تدوین عرف ها و رویه های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP)
۲۰	گفتار سوم: سیر تاریخی تدوین قانون تجارت متحدالشکل ایالات متحده امریکا (UCC)
۲۳	مبحث سوم: ماهیت حقوقی، اصول و انواع اعتبار اسنادی

- ۲۳ گفتار یکم: ماهیت حقوقی اعتبار اسنادی
 ۲۹ گفتار دوم: اصول حاکم بر اعتبار اسنادی
 ۳۴ گفتار سوم: انواع اعتبار اسنادی

۴۵ **فصل دوم: حقوق و تعهدات متقاضی در برابر دیگر طرف های اعتبار اسنادی**

- ۴۵ **مبحث یکم: تعهدات متقاضی و بانک گشاینده در برابر یکدیگر**
 ۴۸ گفتار یکم: تعهدات بانک گشاینده در برابر متقاضی
 ۷۶ گفتار دوم: تعهدات متقاضی در برابر بانک گشاینده

- ۸۳ **مبحث دوم: تعهدات متقاضی و بانک منتخب در برابر یکدیگر**
 ۸۷ گفتار یکم: تعهدات بانک منتخب در برابر متقاضی
 ۹۱ گفتار دوم: تعهدات متقاضی در برابر بانک منتخب

- ۹۲ **مبحث سوم: تعهدات متقاضی و بانک ابلاغ کننده در برابر یکدیگر**
 ۹۳ گفتار یکم: تعهدات بانک ابلاغ کننده در برابر متقاضی
 ۹۵ گفتار دوم: تعهدات متقاضی در برابر بانک ابلاغ کننده

- ۹۵ **مبحث چهارم: تعهدات متقاضی و ذی نفع در برابر یکدیگر**
 ۹۶ گفتار یکم: تعهدات ذی نفع در برابر متقاضی
 ۹۸ گفتار دوم: تعهدات متقاضی در برابر ذی نفع

۹۹ **فصل سوم: حقوق و تعهدات بانک ها در برابر یکدیگر**

- ۹۹ **مبحث یکم: تعهدات بانک آمر و بانک منتخب در برابر یکدیگر**
 ۱۰۰ گفتار یکم: تعهدات بانک منتخب در برابر بانک آمر
 ۱۱۰ گفتار دوم: تعهدات بانک آمر در برابر بانک منتخب

- ۱۱۹ مبحث دوم: تعهدات بانک آمر و بانک ابلاغ کننده در برابر یکدیگر
 ۱۲۰ گفتار یکم: تعهدات بانک ابلاغ کننده در برابر بانک آمر
 ۱۲۶ گفتار دوم: تعهدات بانک آمر در برابر بانک ابلاغ کننده

۱۲۷ فصل چهارم: حقوق و تعهدات ذی نفع در برابر بانک ها

- ۱۲۷ مبحث یکم: تعهدات ذی نفع و بانک گشاینده در برابر یکدیگر
 ۱۳۰ گفتار یکم: تعهدات بانک گشاینده در برابر ذی نفع
 ۱۶۰ گفتار دوم: تعهدات ذی نفع در برابر بانک گشاینده

- ۱۶۳ مبحث دوم: تعهدات ذی نفع و بانک منتخب در برابر یکدیگر
 ۱۶۳ گفتار یکم: حقوق و تعهدات ذی نفع در برابر بانک تأییدکننده
 ۱۷۰ گفتار دوم: حقوق و تعهدات ذی نفع در برابر سایر بانک های

منتخب

- ۱۷۳ مبحث سوم: تعهدات ذی نفع و بانک ابلاغ کننده در برابر یکدیگر
 ۱۷۳ گفتار یکم: تعهدات بانک ابلاغ کننده در برابر ذی نفع
 ۱۷۷ گفتار دوم: تعهدات ذی نفع در برابر بانک ابلاغ کننده

- ۱۷۸ نتیجه و ارزیابی
 ۱۸۸ فهرست منابع
 ۱۹۳ فهرست تحلیلی عنوان ها

علائم اختصاری

- ع.ر.م.ا. عرف ها و رویه های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCPDC)
- ع.ر.م.ا. ۵۰۰ ... عرف ها و رویه های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCPDC) منتشر شده
در نشریه شماره ۵۰۰ اتاق بازرگانی بین المللی
- ع.ر.م.ا. ۶۰۰ عرف ها و رویه های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCPDC) منتشر شده
در نشریه شماره ۶۰۰ اتاق بازرگانی بین المللی
- ق.ت.م.ا. قانون تجارت متحدالشکل ایالات متحده امریکا (UCC)
- ق.م. قانون مدنی
- ر.ا.ب.ب. رویه های استاندارد بانکداری بین المللی (ISBP)
- ص صفحه
- ش شماره

تنها مقوله ای که کلیه ی اقتصاددانان جهان (مرکانتی لیست ها، کلاسیک ها، نئوکلاسیک ها، کینزین ها و ...) در مورد آن جدال نمی کنند و اتفاق نظر دارند، همانا نقش مؤثر و مثبت تجارت بین الملل بر توسعه ی اقتصادی است.^۱ از این رو کلیه ی کشورهای جهان همواره تلاش داشته و دارند تا تجارت بین الملل را افزایش و توسعه دهند. بی شک از جمله فاکتورهای مهم در توسعه ی تجارت بین الملل، تأمین امنیت با در نظر داشتن هزینه و سرعت در معاملات است و یکی از ابعاد معاملات بین المللی که نقش تعیین کننده ای در افزایش سرعت و کاهش ریسک و هزینه ایفا می نماید، روش پرداخت در این معاملات است. روش های پرداخت گوناگونی در تجارت بین الملل وجود دارد که هر یک منافع و مضاری دارند. در واقع، اگر بازرگانان در جستجوی حاشیه ی امنیت بالا باشند از روش هایی استفاده می کنند که هزینه ی آن نسبتاً بالا است و بالعکس اگر امنیت کمتر مدنظر باشد و طرفین معامله بر اساس شناخت و اعتماد متقابل عمل کنند، آن گاه از روش های پرداخت ساده تر و کم هزینه تر استفاده می نمایند. خطر عدم پرداخت وجه به فروشنده و همچنین خطر عدم تطبیق کالای حمل شده با مشخصات قرارداد که خریدار را تهدید می کند از ریسک های مهم و عمده ی تجارت بین الملل هستند. چهار روش شناخته شده ی پرداخت در سطح تجارت بین الملل عبارت اند از: روش پرداخت نقدی (cash payment)، روش حساب باز/آزاد (open account)، روش وصولی (collection) و روش اعتبار اسنادی (documentary credit) که هر یک از جهت میزان تأمین امنیت، سرعت و هزینه متفاوت از دیگری است.

اعتبار اسنادی به عنوان رایج ترین روش پرداخت در تجارت بین الملل شناخته شده است که این خصوصیت از مزایای منحصر به فرد آن در برابر سایر روش های پرداخت نشأت می گیرد. هرچند اعتبار اسنادی در تجارت های داخلی نیز مورد استفاده قرار می گیرد، لیکن مزیت های آن در قراردادهای بین المللی به روشنی خود را نشان می دهد؛ سه مزیت عمده ی اعتبار اسنادی بر سایر شیوه های پرداخت، تضمین، تأمین نقدینگی و منابع

۱. زمانی فراهانی - مجتبی: خرید و واردات کالا با روش اعتبارات اسنادی، چاپ اول، انتشارات فرنود، ص ۵.

مالی و سهولت اقامه ی دعوی است.^۱ از نظر فروشنده ارزش اعتباری بانک به عنوان ضامن معتبری که در محل اقامت او واقع است از اهمیت قابل توجهی برخوردار است. این امر امکان بی دفاع ماندن فروشنده در برابر خطراتی چون ورشکستگی خریدار و یا امتناع از پرداخت ثمن را کاهش می دهد؛ مزیتی که در روش حساب باز و وصولی اسنادی وجود ندارد. همچنین این تضمین نیز برای خریدار ایجاد می شود که در قبال پرداخت به موجب معامله ی پایه، اسناد سفارش داده شده را به دست می آورد، که همان طور که واقف هستیم این مهم در روش پرداخت نقدی قابل دستیابی نیست. تأمین نقدینگی به عنوان دومین ویژگی منحصر به فرد اعتبار اسنادی از این جهت مطرح می گردد که صرف نظر از موارد معدودی که خریدار وجوه را پیش از ارسال کالا به بانک گشاینده ی اعتبار می پردازد، خریدار تا زمانی که نیازمند اسناد حمل نیست وجه اعتبار را به بانک گشاینده بازپرداخت نمی کند، در حالی که در شیوه ی پیش پرداخت نقدی خلاف این امر صادق است و فروشنده نیز بر خلاف شیوه ی پرداخت حساب باز و وصولی اسنادی غالباً اسناد را اندک زمانی پس از ارسال کالا ارائه و ثمن را دریافت یا قبولی برات را می گیرد که می تواند برای نقد کردن برات قبول شده آن را تنزیل یا معامله کند. از سوی دیگر، مزیت سهولت اقامه ی دعوی این امکان را به طرف های درگیر در اعتبار اسنادی می دهد که هزینه ی گزاف طرح دعوی در خارج از کشور محل اقامت خود و اتلاف وقت ناشی از آن را متحمل نشوند؛ به این ترتیب که خریدار با بانک گشاینده و فروشنده علاوه بر گشاینده غالباً با یک بانک تأییدکننده در کشور خود طرف حساب است.

به دلیل همین سه خصوصیت مهم و اساسی است که علی رغم وجود معایبی در این شیوه (در معرض تقلب بودن، گران و وقت گیر بودن فرایند اعتبار اسنادی)، اعتبار اسنادی پرکاربردترین و امن ترین روش پرداخت محسوب می گردد.

این پایان نامه به عنوان یک تحقیق حقوقی در زمینه ی اعتبار اسنادی در صدد است با بررسی مقایسه ای حقوق و تعهدات طرف های اعتبار اسنادی در عرف ها و رویه های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP600) به عنوان رایج ترین مجموعه مقررات در سطح بین المللی در زمینه ی اعتبار اسنادی و قانون تجارت متحدالشکل ایالات متحده ی امریکا (UCC) به عنوان قانون تنها کشوری که در آن تقریباً همواره اعتبار اسنادی خارج از شمول

۱. لاریا- ایمانوئل تی.: روش های پرداخت ثمن در تجارت الکترونیک، آیا جایگزین های ممکن و کارآمدی برای اعتبارات اسنادی وجود دارد؟،

ترجمه ماشاءالله بنانیاسری، مجله حقوقی، ش ۳۴، ص ۱۶۹.

ع.ر.م.ا. گشایش می یابد، گام هایی در جهت شناخت نقاط قوت و ضعف این دو مجموعه مقررات به منظور رفع کمبودها و ابهامات موجود در عرف ها و رویه های متحدالشکل اعتبارات اسنادی که در کشور ما مجری است و بالتبع مسائل و مشکلات حقوقی مبتلابه دست اندرکاران سیستم اعتبار اسنادی بردارد.

۱. یانگ- گائوایکس، بوکلی- روس پی.:: ماهیت حقوقی ویژه و منحصر به فرد اعتبارات اسنادی: منشأ اعتبارات اسنادی و منابع آن، ترجمه

ماشاءالله بناء نیاسری، مجله حقوقی، ش ۳۵، ص ۳۰۷.

فصل یکم: کلیات

مبحث یکم: چارچوب و ویژگی های تحقیق

گفتار یکم: تبیین دقیق موضوع و چارچوب تحقیق

موضوع این پایان نامه به طور دقیق بررسی و شناخت کلیه ی حقوق و تعهدات طرف های درگیر در مکانیزم اعتبار اسنادی تجارتهی اعم از متقاضی گشایش اعتبار، ذی نفع اعتبار، بانک های گشاینده، منتخب و ابلاغ کننده می باشد که البته این مهم در حیطه ی قانون تجارت متحدالشکل ایالات متحده امریکا (UCC) و مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی اتاق بازرگانی بین المللی (UCP600) صورت می گیرد. گفتنی است ق.ت.م.ا. نقش های گشاینده، منتخب و ابلاغ کننده را تنها در انحصار بانک ها قرار نداده و به نظر می رسد ع.ر.م.ا. نیز از به کارگیری واژه «بانک» در مواد خود چنین هدفی را دنبال نمی کرده است. بنابراین استفاده از این واژه در عناوین و متن تحقیق به علت کثرت و غلبه فعالیت بانک ها در زمینه اعتبارات اسنادی بوده است. لازم به ذکر است همان گونه که از عنوان تحقیق پیدا است، الحاقیه ی ع.ر.م.ا. ۶۰۰ تحت عنوان «الحاقیه برای ارائه الکترونیک اسناد (e-UCP)» خارج از موضوع بوده و مورد بررسی قرار نخواهد گرفت. بررسی حقوق و تعهدات طرف های اعتبار اسنادی در این تحقیق یک بررسی ماهوی است و اعتبار اسنادی به عنوان یک ابزار و یک نوع روش پرداخت مورد توجه قرار می گیرد.

گفتار دوم: تعریف مفاهیم و واژگان اختصاصی

اگرچه واژگان اساسی مورد استفاده در این تحقیق با تفاوت هایی، در مقررات ع.ر.م.ا. ۶۰۰.۱ و ق.ت.م.ا. شرح داده شده است، با در نظر گرفتن وجوه مشترک آن ها می توان این واژگان را به شرح ذیل تعریف نمود؛

الف) اعتبار اسنادی: اعتبار اسنادی عبارت از التزام بانک گشاینده در مقابل ذی نفع، به پرداخت وجه اعتبار در برابر ارائه ی اسناد مطابق با شرایط اعتبارنامه است. البته باید خاطر نشان کرد که در عنوان این تحقیق، منظور از اعتبار اسنادی کل مکانیزم اعتبار اسنادی و تمامی عملیاتی است که لازمه ی تحقق اعتبار اسنادی به مفهوم اخص می باشد.

ب) طرف های اعتبار اسنادی:

۱. متقاضی گشایش اعتبار: شخصی است که از گشاینده درخواست گشایش اعتبار اسنادی به نفع شخص دیگری می نماید.

۲. گشاینده اعتبار: شخصی است که به درخواست متقاضی گشایش اعتبار یا رأساً مبادرت به گشایش اعتبار اسنادی به نفع شخص دیگری (ذی نفع اعتبار) می نماید.

۳. شخص منتخب: شخصی است که به درخواست یا رضایت گشاینده یا تأییدکننده، اعتبار نزد آن قابل استفاده است.

۴. تأییدکننده: شخص منتخبی است که به درخواست یا رضایت گشاینده، تعهد خود را به پذیرش پرداخت در برابر اسناد مطابق به اعتبار می افزاید.

۵. ابلاغ کننده: شخصی است که گشایش، تأیید، اصلاح یا لغو اعتبار اسنادی را به اطلاع ذی نفع می رساند.

۶. ذی نفع: شخصی است که اعتبار اسنادی به نفع او گشایش می یابد.

ج) UCC: مخفف عبارت Uniform Commercial Code است به معنی قانون

تجارت متحدالشکل که در ایالات متحده امریکا به اجرا در آمده است.

د) UCP600: UCP یا UCPDC مخفف عبارت Uniform Customs and

Practice for Documentary Credits می باشد به معنی عرف ها و رویه های

متحدالشکل اعتبارات اسنادی که توسط اتاق بازرگانی بین المللی^۱ تدوین و منتشر شده است

۱. جهت اطلاعات بیشتر درباره ی اتاق بازرگانی بین المللی به ص ۱۷ مراجعه شود.

و مقصود از UCP600 مجموعه مقررات انتشار یافته در نشریه شماره ۶۰۰ اتاق بازرگانی بین‌المللی است که آخرین سری تجدیدنظر شده ی این مقررات می باشد و در اول جولای ۲۰۰۷ لازم الاجرا گردیده است.

گفتار سوم: سؤالات تحقیق

۱. چه وجوه افتراق و تمایزی مابین قانون تجارت متحدالشکل ایالات متحده امریکا (UCC) و مقررات متحدالشکل اتاق بازرگانی بین‌المللی (UCP600) در زمینه ی حقوق و تعهدات طرف های اعتبار اسنادی قابل شناسایی است؟
۲. کدام یک از این دو مجموعه مقررات در فراهم ساختن تسهیلات و مزایای بیشتر به منظور توسعه و پیشبرد تجارت بین‌الملل کارا تر بوده است؟

گفتار چهارم: اهمیت و هدف تحقیق

در اهمیت این تحقیق همین بس که اعتبارات اسنادی به عنوان مطمئن ترین و عمده ترین روش پرداخت در سطح تجارت بین‌الملل شناخته شده است و از آن با عنوان «خون حیات بخش بازرگانی بین‌المللی» یاد کرده اند که همین امر ضرورت توجه گسترده به این نوع از روش پرداخت و تلاش در جهت رفع ابهامات و موانع و مشکلات آن و یافتن راه حل های بهتر به منظور تسهیل امور آن را خاطر نشان می سازد.

پیش از توضیح هدف تحقیق، باید یادآور شد مقرراتی که در بانک های ایرانی بر اعتبارات اسنادی حاکم است، مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی اتاق بازرگانی بین‌المللی (UCP600) است. از آن جا که مقررات قانون تجارت متحدالشکل امریکا (UCC) در این زمینه از بعضی ابعاد دقیق تر و مفصل تر است، با انجام مقایسه میان این دو مجموعه مقررات در صدد هستیم زوایای مبهم و ناقص مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP600) را دریافته و از قواعد جامع تر قانون تجارت متحدالشکل امریکا (UCC) به منظور برطرف نمودن آن بهره ببریم.

گفتار پنجم: سوابق و مشکلات تحقیق و روش تجزیه و تحلیل مطالب

الف) سوابق تحقیق

پیش از بررسی اجمالی سوابق تحقیق باید خاطر نشان کرد تحقیقی با موضوع این پایان نامه که در بر گیرنده ی مطالعه ای تطبیقی میان مقررات ع.ر.م.ا. ۶۰۰ و ق.ت.م.ا. باشد صورت نگرفته است. اما از تحقیقات عمده ای که مرتبط با موضوع این پایان نامه است می توان این کتب را نام برد؛ *Letters of Credit اثر Lazar Sarna Commercial*، *Letters of Credit in the Americas اثر Boris Kozolchyk Uniform*، *Commercial Code از Robert S. Summers و James J. White و Liabilities of Banks under Letters of Credit از Matti Kurkela*

همچنین مقالات با ارزشی نیز در این زمینه به چاپ رسیده است، مانند *The Unique Jurisprudence of Letters of Credit: It's Origin and Sources اثر Gao* و *Xiang و Ross P. Buckley* در مجله *San Diego International Law Journal*.

از آثار تحقیقاتی فارسی زبان در این زمینه بیشتر می توان به مقالات اشاره کرد، از جمله مقاله ی دکتر بهروز اخلاقی با عنوان «بحثی پیرامون اعتبارات اسنادی» در مجله حقوقی و قضایی دادگستری و مقاله دکتر اسدا... کریمی با عنوان «مروری بر اعتبارات اسنادی و آخرین مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی» در مجله حقوقی. از میان آثار ترجمه در این باره نیز می توان به کتاب حقوق تجارت بین الملل اثر کلایو ام. اشمیتوف اشاره کرد. پایان نامه های چندی نیز در ارتباط با موضوع این تحقیق تهیه شده است که از جمله آن ها می توان رساله فوق لیسانس خانم راضیه زارع زردینی با عنوان «پرداخت بین المللی از طریق اعتبار اسنادی» در مجتمع آموزش عالی قم و آقای اکبر تمیزی اسفنجانی با عنوان «تأثیر تجارت الکترونیک بر اعتبارات اسنادی» در دانشگاه علامه طباطبایی را ذکر نمود.

ب) مشکلات تحقیق

از مشکلات عمده در تدوین این پایان نامه، عدم دسترسی آسان به منابع مطالعاتی بوده است. همچنین تنظیم این پایان نامه به علت گستردگی موضوع نیز با مشکلاتی مواجه شده است.

ج) روش تجزیه و تحلیل مطالب

در علم حقوق روش های مختلفی برای تجزیه و تحلیل وجود دارد. در این پایان نامه از روشی استفاده کرده ایم که آقای دکتر کاتوزیان در کتاب منطق حقوق در مبحث سوم از فصل دوم آن را با عنوان «تعدیل دو مکتب تفسیر لفظی یا تحلیلی و تحقیق علمی» معرفی می نماید. این روش، تلفیقی از تفسیر با تکیه بر نظم و عدالت است.

گفتار ششم: تقسیم مطالب

مطالب این پایان نامه پس از مقدمه در چهار فصل ارائه می گردد؛ فصل یکم با عنوان کلیات، اعتبار اسنادی را به طور اجمالی معرفی و حدود و ثغور موضوع پایان نامه و خصوصیات آن را مطرح می نماید. فصل دوم حقوق و تعهدات متقاضی و دیگر طرف های اعتبار اسنادی در برابر یکدیگر را بررسی می نماید. فصل سوم به روابط حقوقی بانک های درگیر در عملیات اعتبار اسنادی پرداخته و در فصل چهارم حقوق و تعهدات ذی نفع و بانک ها در برابر یکدیگر مورد توجه قرار می گیرد. در خاتمه نیز با ارائه نتیجه گیری و ارزیابی، مطالب این تحقیق به پایان خواهد رسید.

مبحث دوم: تاریخچه

گفتار یکم: سیر تاریخی اعتبارات اسنادی

مروری کوتاه بر پیشینه اعتبارات اسنادی به منظور فهم بهتر این ابزار، می تواند مفید واقع شود، اگرچه این تاریخ به طور کامل مورد یقین و اتفاق نظر نیست.

الف) شکل های اولیه

برخی از نویسندگان بر آنند شکلی از برات که در سده دوازدهم در منطقه مدیترانه مورد استفاده بود و با عنوان «سند پرداخت» یا «سند تبدیل» از آن یاد می‌شد، سنگ بنای اعتبار اسنادی کنونی را تشکیل می‌دهد. به موجب این سند طلب کار، از مدیون خود درخواست می‌کرد یا به او دستور می‌داد، وجهی را به شخص ثالثی بپردازد.^۱

برخی دیگر از نویسندگان، اعتبار اسنادی را اعتبارنامه باز که در قرون وسطی مورد استفاده بود، می‌دانند. اعتبارنامه باز عبارت از، تقاضانامه مفتوحی است که به موجب آن یک شخص، (معمولاً یک تاجر یا بانکدار) از شخص یا اشخاص دیگری درخواست می‌کند، به شخص ثالثی که نام او در تقاضانامه مشخص شده است، تا میزان معینی وجه نقد پرداخت نماید یا اعتبار بدهد و تعهد می‌نماید، همان مبلغ را به شخصی که وجه را پرداخته، بازپرداخت نموده یا برواتی که بر عهده خود او صادر می‌شود، تا همان میزان قبول نماید.^۲

اگر چه ارتباط میان سند پرداخت و اعتبارنامه باز به طور کامل مشخص نیست، به نظر می‌رسد اعتبارنامه باز به طریقی مشابه با سند پرداخت عمل می‌کرد. اعتبارنامه باز سندی بود که به موجب آن، صادرکننده سند از کارگزار خود می‌خواست وجهی را به مشتری او بپردازد. بنابراین، اعتبارنامه باز همانند سند پرداخت یک دستور پرداخت بود، نه یک تعهد پرداخت. گذشته از این، اعتبار باز به منظور این که برای شخص در خارج از کشور وجوه نقد فراهم آورد و بدین سان نیاز به حمل پول را از سوی او برطرف کند نیز مورد استفاده بود، کما این که برات نیز به این منظور استفاده می‌شد.^۳

ب) اعتبارات خریداران

اعتبار خریدار تعهدی بود از سوی تاجر یا خود خریدار مبنی بر پرداخت یا قبول براتی که فروشنده صادر می‌کرد. اعتبارات خریداران هنگامی پا به عرصه ظهور گذاشت که برات جایگاه رسمی خود را به عنوان یک سند قابل معامله در اروپای قرن هفدهم یافت.^۴

سند اعتبار خریدار بدین نحو کاربرد داشت که یک بازرگان خادم خود را جهت خرید کالا یا وصول پول برای منظوری، مأمور می‌کرد و نامه ای خطاب به بازرگانی دیگر به او

۱. یانگ - گائوایکس، بوکلی - روس پی. ماهیت حقوقی ویژه و منحصر به فرد اعتبارات اسنادی: منشأ اعتبارات اسنادی و منابع آن، ترجمه

ماشاءالله بنائیساری، مجله حقوقی، ش ۳۵، ص ۳۱۸.

۲. همان.

۳. همان.

۴. همان، ص ۳۱۹.

تسلیم می نمود که در آن از او خواسته شده بود به خادم او یعنی حامل نامه این امکان را بدهد که کالایی را از او خریداری یا پولی را دریافت نماید و بازرگان متعهد می شد که همان کالا یا پول را برای او فراهم کند. اعتبارات خریداران تنها در وجه شخص معینی می توانست صادر شود و باید حاوی مبلغی مشخص یا حداکثر مبلغ قابل پرداخت، می بود. با وجود این که اعتبارات خریداران حاوی تعهدی از سوی صادرکننده سند مبنی بر بازپرداخت وجه به پرداخت کننده بود، این اعتبارنامه ها حتی در صورت عدم پرداخت نمی توانست مورد واخواست و اعتراض قرار گیرد. از این رو طرفین نمی توانستند با اطمینان خاطر به این نوع اعتبارنامه به عنوان منبع حقوق و تعهداتشان اعتماد نمایند. کاربرد این اعتبار نامه ها صرفاً در مواردی بود که روابط مستمر معاملاتی میان دو یا چند تجارت خانه وجود داشت که معمولاً به صورت حساب مفتوح یا نسبه با یکدیگر تجارت می کردند^۱.

ج) اعتبارات اسنادی کنونی

به طور دقیق روشن نیست که اعتبارات اسنادی از چه زمان شکل امروزی را به خود گرفته است. با این همه، ظاهراً اکثر نویسندگان بر این عقیده اند که اعتبارات اسنادی کنونی در حدود اواسط سده نوزدهم پدید آمد. طبق سوابق مضبوط، فنلاندی ها اولین ملتی بودند که برای واردات قهوه از برزیل در سال های ۱۸۴۰ به بعد از ابزار اعتبار اسنادی که شباهت زیادی به مکانیزم امروزی داشت، استفاده می نمودند.^۲ اعتبارات اسنادی پس از جنگ جهانی اول به نهایت کمال رسید و عواملی چند، در کاربرد روز افزون و شکل گیری اعتبار اسنادی در آن زمان مؤثر واقع شد: (۱) رشد سریع تجارت جهانی؛ (۲) نوسانات در ارزهای خارجی؛ (۳) بی ثباتی در اقتصاد کشورها (تجار در روز کسب و کاری پر رونق داشتند اما شب هنگام ورشکسته می شدند) و (۴) ورود افراد کلاهبردار و دغل در معاملات تجاری.^۳

شکل گیری رسمی اعتبارات اسنادی به دهه ۱۹۲۰ میلادی باز می گردد. در طول این دهه، گروهی از بانکداران نیویورک در راه ایجاد استانداردهایی که بتواند در معاملات مربوط

۱. یانگ - گائوایکس، بوکلی - روس پی: ماهیت حقوقی ویژه و منحصر به فرد اعتبارات اسنادی: منشأ اعتبارات اسنادی و منابع آن، ترجمه

ماشاءالله بنائیساری، مجله حقوقی، ش ۳۵، ص ۳۱۹.

۲. کریمی - اسدالله: مروری بر اعتبارات اسنادی و آخرین مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی، مجله حقوقی، ش ۹، ص ۹۴.

۳. یانگ - گائوایکس، بوکلی - روس پی: ماهیت حقوقی ویژه و منحصر به فرد اعتبارات اسنادی: منشأ اعتبارات اسنادی و منابع آن، ترجمه

ماشاءالله بنائیساری، مجله حقوقی، ش ۳۵، ص ۳۱۹.

به اعتبار اسنادی (مورد استفاده در صادرات کالا) به کار گرفته شود، تلاش کردند. این اقدام را باید اولین گام در راستای ایجاد قواعد و استانداردهای ناظر بر اعتبارات اسنادی دانست که به دنبال آن در سایه اهتمام اتاق بازرگانی بین المللی، عرف ها و رویه های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP) تدوین گردید.^۱

این مختصر از تاریخ اعتبار اسنادی بیان گر آن است که این روش پرداخت محصول و مخلوق تجارت بین الملل است و اگر شباهتی میان اعتبار اسنادی امروزی و اسلاف آن وجود داشته باشد، تنها شباهتی ظاهری و صوری است.^۲

گفتار دوم: سیر تاریخی تدوین

عرف ها و رویه های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP)

اتاق بازرگانی بین المللی^۳ (بزرگ ترین سازمان بین المللی غیردولتی که در صحنه تجارت بین الملل فعالیت دارد) که در سال ۱۹۱۹ تأسیس شد، در دورانی که سیستم تجارت جهانی با خطر ناشی از تحمیل سیاست های ملی گرایانه و حمایت از اقتصاد دولتی مواجه بود، تسهیل جریان تجارت بین المللی را به عنوان یک از اهداف اساسی، سرلوحه فعالیت خود قرار داد.^۴ مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP) در چنین اوضاع و احوالی و به منظور کاهش سردرگمی ناشی از اعمال مقررات داخلی کشورها و ایجاد یک رشته ضوابط قراردادی به منظور هماهنگی در عملیات اعتبار اسنادی برای نخستین بار در سال ۱۹۳۳ در وین به تصویب رسید.

۱. دو شیارا- فیلیپ جی.: حقوق بانکی بین المللی، تکامل اعتبار اسنادی، ترجمه مهدی مختاری، مجله بانک و اقتصاد، ش ۳۴، ص ۴۳.

۲. یانگ- گائوایکس، بوکلی- روس پی.: ماهیت حقوقی ویژه و منحصر به فرد اعتبارات اسنادی، منشأ اعتبارات اسنادی و منابع آن، ترجمه

ماشاءالله بنائیساری، مجله حقوقی، ش ۳۵، ص ۳۱۸.

3. International chamber of commerce

۴. اتاق بازرگانی بین المللی: مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP500)، ترجمه محمد صالح ذوقی، چاپ اول، ص ۱۳.